

Tai – moderni klasika...
Daily Express

JULIAN FELLOWES

Belgravija

Skandalų ir paslapčių kupina istorija,
nutikusi XIX a. vidurio Londone

balta lankos

Julian Fellowes

Belgravija

romanas

Iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė

Redaktorė konsultantė Imogen Edwards-Jones

Istorikė konsultantė Lindy Woodhead

baltos lankos

1.

Šokiai prieš mūšį

Kaip jau ne sykį girdėjome, praeitis – svečia šalis, kur viskas daroma kitaip. Gal taip ir yra – *neabejotinai* yra, jei kalbame apie moralę ir papročius, moterų vaidmenį, aristokratų valdžią ir dar milijoną kasdienio gyvenimo elementų. Bet esama ir panašumų į dabartį. Ambicijos, pavydas, įniršis, godumas, gera širdis, pasiaukojimas, svarbiausia – meilė visada buvo tokie pat galingi gyvenimo pasirinkimų motyvai kaip ir šiandien. Tai pasakojimas apie žmones, kurie gyveno prieš du šimtmečius, tačiau daugelis jų troškimų, nemenka dalis nuoskaudų ir širdyse siaučiančios aistros buvo labai jau panašios į dramas, vykstančias tarp mūsų, mūsų laikais...

Neatrodė, kad miestas rengiasi karui; juolab nepriminė sostinės, kuri vos prieš tris mėnesius buvo atplėšta nuo vienos karalystės ir aneksuota kitos. 1815-ųjų birželį Briuselis atrodė *en fête*^{*}, turguose – spalvingi prekystaliai, apspisti pirkėjų, o plačiomis gatvėmis važinėjo ryškiai išdažytos atviros karios, gabenančios kilnias damas ir jų dukras neatidėliotinais visuomeniniais reikalais. Niekas nebūtų pastebėjęs, kad atžygiuoja imperatorius Napoleonas, kad jis bet kurią akimirką gali įsirengti stovyklą miesto pakraštyje.

Visa tai nelabai domino Sofiją Trenčard, taip ryžtingai besibraunančią pro minią, kad vos galėjai patikėti, jog jai tik

* Šventiškaai. (Pranc.) (Čia ir toliau – vert. past.)

aštuoniolika. Kaip bet kurią gerai išauklėtą jauną moterį, ypač svečioje šalyje, ją lydėjo tarnaitė Džeinė Kroft – dvidešimt dvejų, tad ketveriais metais vyresnė už šeimininkę. Nors jei jau būtų pasirodę, esą viena jų saugo kitą nuo nemalonaus susidūrimo su praeiviu, tai greičiau būtų buvusi Sofija – atrodė pasirengusi bet kam. Buvo graži, net labai graži, tradiciško angliško grožio – šviesių plaukų ir mėlynų akių, bet kampuota lyg krištolas burna aiškiai rodė, kad šitai mergaitei nereikės mamos leidimo pulti į nuotykius.

– Pasiskubink, nes jis išeis pietauti ir būsim veltui sukorusios tokį kelią.

Buvo pasiekusi tą gyvenimo etapą, kurį pereina beveik visi, kai vaikystė baigiasi ir patirties nesusšvelninta apsimestinė branda suteikia jausmą, kad viskas įmanoma, kol iš tikrųjų suaugus aiškiai pasimato, jog ne.

– Einu taip greitai, kaip tik galiu, panele, – murmėjo Džeinė; tarsis patvirtindamas jos žodžius, skubantis husaras stumtelėjo ją ataturpstą ir nė nestabtelėjo pasižiūrėti, ar ši neužsigavo. – Čia lyg mūšio laukas.

Džeinė nebuvo gražuolė, kaip jaunoji jos šeimininkė, bet ugningo veido, tvirto ir nudegusio, nors jis geriau būtų tikęs kaimo takams, o ne miesto gatvėms.

Taip pat buvo ryžtinga – tuo ir patiko jaunajai šeimininkei.

– Nebūk tokia mėmė.

Sofija jau beveik pasiekė tikslą, pasuko iš pagrindinės gatvės į kiemą, kur kadaise galbūt būta galvijų turgaus, bet dabar jį užėmusi kariuomenė ir, regis, pavertusi atsargų depu. Iš didelių vežimų buvo kraunamos dėžės ir maišai, šiuos nešiojo po aplinkinius sandėlius; regis, neišsenkančiu srautu pulkeliais plūdo visų daliinių karininkai, kartais tardamiesi, o kartais ir ginčydamiesi. Žinoma, vos pasirodžiusios gražuolė mergina ir jos tarnaitė tuojau patraukė dėmesį, ir akimirką pokalbiai pritilo – beveik nutrūko.

– Prašom nesitrukdyti, – pasakė Sofija, ramiai žvalgydamasi. – Atėjau pas savo tėvą, poną Trenčardą.

Į priekį žengė jaunuolis.

– Ar žinote, kur eiti, panele Trenčard?

– Žinau. Ačiū.

Ji prisiartino prie truputį puošnesnio įėjimo į pagrindinį pastatą ir su virpančia Džeine iš paskos užlipo laiptais į antrąjį aukštą. Čia taip pat būriavosi karininkai, matyt, laukdami, kol juos priims, bet tokiai drausmei paklusti Sofija nebuvo nusiteikusi. Ji atvėrė duris.

– Palauk čia, – pasakė. Džeinė atsiliko; smalsūs vyrų žvilgsniai jai visai patiko.

Kabinetas, į kurį įėjo Sofija, buvo erdvus, šviesus ir patogus, jame stovėjo dailus lygaus raudonmedžio rašomasis stalas ir kiti priderinto stiliaus baldai, bet tai buvo prekybos, o ne Aukštumėnės aplinka, skirta darbui, o ne pramogoms. Viename kampe apskritas keturiasdešimtmetis skaitė pamokslą žvitriam uniformuotam karininkui.

– Kas per velnias mane pertraukė!

Apsigręžė, bet, išvydus dukrą, nuotaika pasitaisė, įniršusį raudoną veidą nušvietė meilus šypsnyš.

– Ir kaip? – paklausė. Bet ji žvilgsniu parodė karininką. Tėvas linktelėjo. – Kapitone Kuperi, prašom atleisti.

– Kaip sau nori, Trenčardai...

– Trenčardai?

– *Pone* Trenčardai. Bet miltų mums reikia šįvakar. Pažadėjau vadovaujančiam karininkui be jų negrįžti.

– O aš pažadu, kad padarysiu viską, ką tik galėsiu, kapitone.

Karininkas aiškiai susierzino, bet turėjo nusileisti, nes nieko geresnio negausiųjų. Linktelėjęs išėjo, ir tėvas liko vienas su mergina.

– Gavai? – Buvo aiškiai justi nekantrumas. Toks entuziazmas atrodė netgi žavus: šis apskritas, pliktelėjęs verslininkas staiga ėmė nekantrauti kaip vaikas per Kūčias.

Labai lėtai, ištesdama akimirką, kiek tik įmanoma, Sofija atvėrė rankinę ir atsargiai ištraukė kelis balto kartono lapelius.

– Gavau tris, – pasakė mėgaudamasi pergale, – vieną tau, vieną mamai ir vieną man.

Jis kone išplėšė lapelius jai iš rankų. Jei būtų mėnesį tvėręs be maisto ir vandens, vis tiek nebūtų taip skubėjęs. Giliaspaude paliktas įrašas buvo kuklus ir elegantiškas.

Jis pažvelgė į kortelę.

- Manau, lordas Belasis ten vakarieniaus?
- Ji jo teta.
- Žinoma.
- Vakarienės nebus. Bent jau rimtos. Tik šeima ir keli žmonės, apsistoję tuose namuose.

– Visada sako, kad vakarienės nebus, bet paprastai būna.

– Juk nesitikėjai, kad tave pakvies?

Jis apie tai svajojo, bet nesitikėjo.

– Ne, ne. Aš patenkintas.

– Edmundas sako, kad kažkada po vidurnakčio bus patiekta užkandžių.

– Nevadink jo Edmundu, kai kalbi su bet kuo kitu, išskyrus mane. – Bet jis jau vėl buvo džiugios nuotaikos, nusivylimo akimirką pamiršo vien pagalvojęs apie tai, kas jų laukia. – Skubėk pas motiną. Jai susiruošti brangi kiekviena minutė.

Sofija buvo per jauna ir turėjo per daug nepelnyto pasitikėjimo savimi, kad iki galo suvoktų, ką pasiekė. Be to, tokiais klausimais buvo praktiškesnė už svajoklį tėtį.

– Ką nors siūdintis jau per vėlu.

– Bet ne per vėlu pakelti turimų daiktų standartus.

– Ji nenorės eiti.

– Norės, nes reikia.

Sofija jau ruošėsi išeiti, bet jai toptelėjo dar viena mintis.

– Kada jai pasakysim? – paklausė žvelgdama į tėvą.

Klausimas buvo netikėtas, ir jis ėmė sukinėti auksinius karulius ant laikrodžio grandinėlės. Keista akimirka. Viskas taip pat, kaip ką tik buvę, tačiau kažkaip pasikeitė tonas ir turinys. Stebėtojui iš šalies būtų buvę akivaizdu, kad jie kalbasi apie rimtesnį dalyką negu ką apsirengti į hercogienės puotą.

Trenčardas atsakė labai ryžtingai:

– Ne dabar. Viską reikia sutvarkyti deramai. Elkimės taip, kaip jis. Dabar eik. Ir liepk tam veblenančiam idiotui sugrįžti.

Dukra pakluso ir išsmuko iš kabineto, bet Džeimsas Trenčardas, jai išėjus, vis tiek liko keistai susimąstęs. Iš gatvės pasigirdo šūksniai, jis priėjo prie lango ir pamatė, kad karininkas susiginčijo su prekeiviu.

Tada atsivėrė durys – įėjo kapitonas Kuperis. Trenčardas jam linktelėjo. Metas imtis įprastų reikalų.

Sofija atspėjo. Motina į puotą visai nenorėjo.

– Mus pakvietė tik todėl, kad kas nors atsisakė.

– Koks skirtumas?

– Taip paika. – Ponia Trenčard papurtė galvą. – Mes ten nieko nepažinosim.

– Tėtė kai ką pažinos.

Aną Trenčard vaikai kartais suerzindavo. Kad ir kokie jie patenkinti savim, gyvenimo nepažįsta. Nuo vaikystės išlepinti, tėvas nuolaidžiauja, abu savo sėkmę laiko savaime suprantamu dalyku, apie ją nė nesusimąsto. Nieko nežino apie ilgą kelią, kurį tėvai sukorė, kad pasiektų dabartinę padėtį, – motina gerai prisimena kiekvieną to kelio akmenėlį.

– Pažinos karininkų, kurie ateina pas jį į darbą perduoti įsakymų. O jie savo ruožtu baisiai nustebus pamatę, kad atsidūrė vienoje pokylių menėje su žmogumi, tiekiančiu jų vyrams duoną ir alų.

– Tikiuosi, su lordu Belasiu šitaip nešnekėsi.

Ponios Trenčard veidas nežymiai sušvelnėjo.

– Mieloji. – Paėmė dukrą už rankos. – Saugokis oro pilių.

Sofija ištraukė pirštus.

– Tu, žinoma, netiki, kad jis gali turėti garbingų ketinimų.

– Priešingai, neabejoju, kad lordas Belasis – garbingas žmogus. Bent jau tikrai labai malonus.

– Tai va.

– Bet jis – vyriausias grafo sūnus, vaikelis, ir tokia padėtis natsiejama nuo didelės atsakomybės. Jis negali rinktis žmonos vien pagal tai, prie ko linksta širdis. Aš nepykstu. Abu esat jauni ir gražūs, smagiai sau pafliirtavot, kol kas niekas dėl to nenukentėjo. Kol

kas. – Šitaip pabrėždama tuos žodžius, ji aiškiai rodė, kur suka. – Bet reikia viską baigti, kol neprasidėjo pavojingos šnekos, Sofija, kitaip nukentėsi tu, o ne jis.

– Ir tai tau nieko nereiškia? Kad jis gavo mums kvietimus į tetos puotą?

– Tai reiškia, kad esi miela mergina ir jis nori tau įsiteikti. Londone nieko panašaus jam nebūtų pavykę, bet Briuselyje viską nuspalvinęs karas, todėl įprastos taisyklės negalioja.

Sofija dėl to susierzino kaip reta.

– Nori pasakyti, kad pagal įprastas taisykles būtume netinkami svečiai tarp hercogienės draugų?

Ponia Trenčard tam tikra prasme buvo tokia pat stipriavale kaip ir dukra.

– Būtent tai ir noriu pasakyti, ir pati žinai, kad tai tiesa.

– Tėtė nesutiktų.

– Tavo tėvas sėkmingai nuėjo ilgą kelią – ilgesnį, negu dauguma žmonių įstengtų net įsivaizduoti, todėl jis nemato natūralių kliūčių, kurios nebeleistų eiti dar toliau. Būk patenkinta tuo, kas esi. Tavo tėvui šiame pasaulyje labai gerai sekasi. Tuo ir tu gali didžiuotis.

Atsidarė durys, įėjo ponios Trenčard tarnaitė, nešina vakarine suknele.

– Aš per anksti, ponija?

– Ne, ne, Elis. Įeik. Mes jau baigėme, tiesa?

– Jei taip sakai, mama.

Sofija išėjo, bet iškelta galva neatrodė kaip nugalėtos.

Elis ėmėsi savo pareigų reikšmingai tylėdama, ir tai aiškiai rodė ją degte degant smalsumu išsiaiškinti, dėl ko kilo barnis, bet Ana leido jai kelias minutes kamuotis – tik tada prašneko, laukdama, kol Elis atsagstys popietinę suknelę ir leis jai nuslysti nuo pečių.

– Penkioliktą esame pakviesti į Ričmondo hercogienės puotą.
– Negali būti! – Merė Elis paprastai kuo puikiausiai sugebėdavo nuslėpti jausmus, bet ši neįtikėtina žinia ją nustebino. Tačiau greitai atsitokėjo. – Vadinasi, reikia nuspręsti, ką tamstai vilkėti, ponია. Man reikės laiko pataisyti suknią, kad puikiai pritiktų.

– O gal tą tamsiai mėlyno šilko? Šį sezoną nedažnai ją vilkėjau. Gal rastum juodų nėrinių apykaklei ir rankovėms, kad būtų puošniau.

Ana Trenčard buvo praktiška, bet tuštybės irgi turėjo. Išlaikė figūrą, dailus profilis ir rudi plaukai ją drąsiai leido vadinti gražia. Tiesiog neapsikvailindavo visiems rodydama, kad pati tai žino.

Elis atsiklaupė ir praskėtė šiaudų spalvos taftos vakarinę suknią, kad ponია galėtų į ją įlipti.

– O papuošalai, ponია?

– Nė nepagalvojau. Turbūt segėsiu, ką turiu.

Nusigręžė, kad tarnaitė galėtų pradėti sagstyti suknią metaliniais segtukais nugaroje. Sofijai buvo griežta, bet nesigailėjo. Sofija skraido padebesiais kaip tėvas, o padebesiai nesisaugant gali pridaryti žmogui bėdos. Beveik nenoromis Ana nusišypsojo. Sakė, kad Džeimsas nuėjo ilgą kelią, bet kartais abejodavo, ar ir pati Sofija suvokia, kokį ilgą.

– Kvietimus į puotą turbūt gavo lordas Belasis? – Elis pakėlė akis, klūpodama Anai Trenčard prie kojų ir padėdama persiauti šlepetes.

Tuojuo pajuto, kad klausimas ponią Trenčard suerzino. Ko čia tarnaitė svarstyti, kaip jie pakliuvo į tokį olimpinį svečių sąrašą? Ar kodėl apskritai juos kur nors kviečia. Nusprendė neatsakyti ir nekreipė dėmesio į klausimą. Bet jis privertė ją susimąstyti, kaip keistai jie gyvena Briuselyje ir kaip viskas pasikeitė nuo tada, kai Džeimsas krito į akį didžiajam Velingtono hercogui. Tiesa: kad ir ko būtų stigę, kad ir kokie įnirtingi mūšiai būtų vykę, kad ir kaip

būtų nuskurdusi šalis, Džeimsas visada sugebėdavo kur nors gauti, ko prireikdavo. Hercogas vadino jį Burtininku – toks ir buvo, ar bent taip atrodė. Bet sėkmė tik pakurstė jo besaikes ambicijas siekti nepasiekiamų aukštumų, ir troškimas prasimušti tik stiprėjo. Džeimsas Trenčardas, turgaus prekeivio sūnus, už kurio tekėti Anai draudė jos pačios tėvas, mano, kad viešėti pas hercogienę – savaimė suprantamas dalykas. Būtų pavadinusi jo ambicijas absurdiškomis, tik kad jos nežinia kodėl vis imdavo ir pavirdavo tikrove.

Ana buvo daug geriau išsilavinusi už vyrą – neišvengiamai, nes buvo mokytojo dukra, – ir jiems susipažinus buvo nepasiekiamai aukštesnės padėties, bet puikiai suprato, kad dabar jis ją toli pralenkęs. Net ėmė svarstyti, kiek dar galės neatsilikti nuo fantastiško jo kilimo; kai vaikai užaugs, gal geriau išsikraustyti į paprastą namelį kaime ir palikti jį vieną narsiai kopti toliau? Elis pajuto, kad ponios tyla reiškia, jog ji nederamai prasižiojusi. Norėjo pasakyti ką nors, kad vėl įsiteiktų, bet nusprendė verčiau patylėti ir palaukti, kol ponios nuotaika pasitaisys.

Atsidarė durys, galvą kyštelėjo Džeimsas.

– Ji tau sakė? Jam pavyko.

Ana pažvelgė į tarnaitę.

– Ačiū, Elis. Būk maloni, sugrįžk po minutėlės.

Elis išėjo. Džeimsas nesutvardė šypsniu.

– Bari mane, kad prisisvajaju aukščiau bambos, bet tarnaites išvarai taip, kad man primeni pačią hercogienę.

Ana pasišiaušė.

– Tikiuosi, kad ne.

– Kodėl? Ką prieš ją turi?

– Nieko neturiu dėl paprastos priežasties – aš jos nepažįstu, ir tu nepažįsti. – Anai magėjo į šitas absurdiškas, pavojingas nesąmones įlieti bent kiek tikrovės. – Todėl neturėtume leistis

primetami tai vargšei moteriai, užimti vietų ankštoje pokylių mėnėje, kurios verčiau turėtų atitekti jos pažįstamiems.

Bet Džeimsas taip džiūgavo, kad negalėjai perkalbėti.

– Nejaugi tu rimtai?

– Rimtai, bet žinau, kad neklausysi.

Tiesa. Jo džiaugsmo ji niekaip neaptemdys.

– Juk tai tokia proga, Ana. Žinai, ten bus ir hercogas? Tiesą sakant, du hercogai. Mano karvedys ir šeimininkės vyras.

– Tikriausiai.

– Ir dar bus karališkosios šeimos narių. – Nutilo, kone sprogdamas iš jaudulio. – Džeimsas Trenčardas, pradėjęs nuo prekybos Kovent Gardene, turi ruoštis šokiams su princesėmis.

– Nei vienos iš jų tu nekviesi šokti. Tik padarytum mums abiem gėdos.

– Pažiūrėsim.

– Aš rimtai. Jau gana, kad Sofiją kurstai.

Džeimsas susiraukė.

– Tu netiki, bet tas vaikinys nuoširdus. Esu tuo tikras.

Ana nekantriai papurtė galvą.

– Nieko panašaus. Net pats lordas Belasis galbūt mano, kad yra nuoširdus, bet jis Sofijai nepasiekiamas. Nėra pats sau šeimininkas, iš to nieko deramo išeiti negali.

Gatvėje kažkas sužvango ir ji nuėjo pasižiūrėti. Miegamojo langai žvelgė į plačią ir judrią gatvę. Apačioje pro šalį žygiavo kareiviai ryškiai raudonomis uniformomis ir saulėje spindinčiomis aukso pynėmis. „Kaip keista, – pagalvojo ji, – visur aplink – artėjančio mūšio ženklai, o mes štai kalbamės apie puotą.“

– Nieko tokio nežinau. – Džeimsas nebuvo linkęs lengvai atsisakyti svajonių.

Ana vėl atsigręžė į kambarį. Vyro veido išraiška priminė į kampą užspeisto keturmečio.

– Na, o aš žinau. Ir jei dėl šitų nesąmonių nutiks kas nors negera, tu asmeniškai už tai atsakysi.

– Gerai.

– O šantažuoti vargšą jaunuolį, kad išmaldautų iš tetos kvietimų, yra neapsakomas pažeminimas.

Džeimsui to jau buvo per daug.

– Nesugadinsi man nuotaikos. Neleisiu.

– Man nereikia jos gadinti. Pati suges.

Tuo ir baigėsi. Jis išlėkė persirengti vakarienei, o ji paskambino, kad grįžtų Elis.

Ana nesididžiavo savimi. Ginčytis nemėgo, tačiau kažkas šiame pokalbyje ją menkino. Jai patiko jos gyvenimas. Dabar jie turtingi, gerai sekasi, pageidaujami tarp Londono prekybininkų, o Džeimsui būtina viską sugriauti, nepaliamajam trokštant vis daugiau. Ją vis stumdo po menes, kuriose jų nemėgsta ar nevertina. Reikės šnekučiuotis su vyrais ir moterimis, kurie slapta – o gal ir ne – juos niekina. Kai galėtų gyventi patogiai ir gerbiami, jei tik Džeimsas leistų. Bet net šitaip svarstydamą suprato, kad vyro nesulaikys. Niekas jo nesulaikys. Iš prigimties toks.

Vėliau apie Ričmondo hercogienės puotą prirašyta tiek, kad ji rodėsi ne mažiau iškilminga nei viduramžių karalienės karūnavimas. Aprašyta visokiausioje literatūroje; vaizdinės to vakaro reprezentacijos viena už kitą didingesnės. 1868-aisiais Henrio O'Nilo paveiksle puota vyksta milžiniškuose, žmonių pilnuose rūmuose marmuro kolonomis, regis, šimtai svečių rauda iš sielvarčio ir baimės, apsitaisę puošniau už Drurio skersgatvio choristus. Tačiau, kaip ir daugelis išpūdingų istorijos akimirų, tikrovėje ji atrodė visai kitaip.

Į Briuselį Ričmondai atsikraustė iš dalies taupumo sumetimais, kad keletą metų užsienyje gyventų pigiau, o iš dalies – iš

solidarumo su brangiu draugu Velingtono hercogu, čia įkūrusiu štabą. Pačiam Ričmondui, buvusiam kareiviui, patikėta užduotis blogiausiu atveju – įsiveržus priešui – organizuoti Briuselio gynybą. Jis sutiko. Žinojo, kad tai visų pirma administracinis darbas, bet kas nors turėjo ir toki dirbti, o jam pasitenkinimo teikė jausmas, kad prisideda prie karo, ne vien žiopso iš šalies. Kaip puikiai žinojo, mieste tokių žioplų – daugybė.

Rūmų Briuselyje buvo ne kažin kiek, daugelis jau kam nors priklausė, tad galiausiai jie išsirinko namą, kuriame anksčiau gyveno madingas kariatų gamintojas. Jis stovėjo *Rue de la Blanchisserie*, pažodžiui – skalbyklos gatvėje, tad Velingtonas naujuosius Ričmondų namus praminė Skalbykla, nors hercogienei tai buvo ne taip juokinga kaip jos vyrui. Kariatų meistro, pavadinkime, prekybos patalpa buvo erdvi daržinė į kairę nuo paradinių durų, pasiekiamą per nedidelį kabinetą – čia klientai kadaise aptarinėdavo apmušalus ir kitas pasirinkimų galimybes, bet trečiosios Ričmondų dukros ledi Džordžianos Lenoks prisiminimuose jis virto tiesiog „prieškambariu“. Erdvė, kur kadaise demonstruotos karietos, buvo išklijuota tapetais su vijoklinėmis rožėmis; nuspręsta, kad kambarys tinkamas puotai rengti.

Ričmondo hercogienė į žemyną atsigabeno visą šeimą; merginos ypač ilgėjosi kokių nors pramogų, tad suplanuota puota. Birželio pradžioje Napoleonas, tais pačiais metais pabėgęs iš tremties Elboje, išvyko iš Paryžiaus ir pradėjo ieškoti sąjungininkų. Hercogienė paklausė Velingtono, ar dera tęsti malonumus, ir buvo nuraminta. Hercogas netgi pabrėžė, kad puota turinti įvykti, – taip būtų pademonstruotas angliškas šaltas kraujas, aiškiai rodant, kad net damų pernelyg nebaugina mintis, jog Prancūzijos imperatorius išėjo į žygį, jos nenorinčios atidėlioti švenčių. Žinoma, lengva šnekėti...

– Tikiuosi, nesuklysiu, – dvidešimtą kartą per valandą pakartojo hercogienė, priekabiai nužvelgdama save veidrodyje.

Vaizdas jai visai patiko: daili, vos vidutinio amžiaus moteris, vilkinti blyškiu balkšvu šilku ir vis dar sugebanti patraukti žvilgsnius. Deimantai puikūs, net jei kai kurios draugės ginčijosi, ar originalai taupumo sumetimais nebuvo pakeisti stikliniais padirbiniais.

– Tokioms šnekoms jau per vėlu.

Ričmondo hercogui buvo truputį juokinga atsidurti tokioje padėtyje. Briuselis jiems atrodė kaip pabėgimas nuo pasaulio, bet pasaulis, jų nuostabai, atvyko sykiu. Dabar žmona rengia puotą, svečių sąrašas toks, kad net ir Londone ne bet kas prilygtų, o miestas gūžiasi, ar neišgirsias prancūzų patrankų.

– Vakarienė buvo puiki. Nebegalėsiu valgyti tų užkandžių.

– Galėsi.

– Girdžiu karietą. Leiskimės žemyn.

Hercogas buvo šiltas žmogus, meilus tėvas, dievinamas vaikų, ir pats užtektinai tvirtas, kad imtų į žmonas vieną iš liūdnei pagarsėjusios Gordono hercogienės dukterų – hercogienės, kuri taip išsidirbinėjo, kad visa Škotija metų metais plakė liežuviais. Jis žinojo, kad daugybė žmonių tuo metu manė jį galėjus pasirinkti lengvesnę partiją ir, ko gero, nugyventi lengvesnį gyvenimą, bet apskritai jis nesigailėjo. Žmona ekstravagantiška – to nepaneigsi, bet ir geros širdies, graži ir sumani. Džiaugėsi ją pasirinkęs.

Mažojoje svetainėje, Džordžianos prieškambaryje, kurį visi turėjo pereiti prieš patekdami į puotos menę, rinkosi keli ankstyvi svečiai. Gėlininkai pasistengė: milžiniškos šviesiai rausvų rožių ir baltų lelijų puokštės dailiai nukarpytais kuokeliais (kad moterys neišsitemptų žiedadulkėmis) ir tirštų žalių lapų fonas karietų meistro apartamentams suteikė didybės, kurios stigo dienos šviesoje, o

daugybės sietynų metamas raibuliuojantis švitesys aplinką užliejo švelnia šviesa, kurioje visi atrodė gražesni.

Hercogienės sūnėnas Edmundas, vikontas Belasis, šnekino Džordžianą. Kartu jie prisiriartino prie jos tėvų.

– Kas tie žmonės, kuriuos Edmundas privertė tave pakviesti? Kodėl jų nepažįstame?

Lordas Belasis įsiterpė:

– Po šio vakaro pažinosit.

– Koks tu paslaptingas, – atsakė Džordžiana.

Hercogienė turėjo savų įtarimų ir šiek tiek gailėjosi savo dosnumo.

– Tikiuosi, tavo motina ant manęs nesupyks.

Nė nesusimąščiusi padavė jam kvietimus, bet akimirką pagalvojusi suprato, kad sesuo dar ir kaip supyks.

Lyg užsakytas suskambo liokajaus balsas:

– Ponas Džeimsas Trenčardas su ponija. Panelė Sofija Trenčard.

Hercogas atsigręžė į duris.

– Tu pakvieteit Burtininką?

Žmona atrodė pakraupusi.

– Pagrindinis Velingtono tiekėjas. Ką jis čia veikia?

Hercogienė griežta mina atsigręžė į sūnėną.

– Velingtono hercogo tiekėjas? Į savo puotą pakviečiau pirklį?

Lordas Belasis lengvai nepasidavė.

– Mieloji teta, jūs pakvietėt vieną ištikimiausių ir brangiausių hercogo pagalbininkų kovojant už pergalę. Manysčiau, bet kuris ištikimas Britanijos valdinys laikytų garbe priimti poną Trenčardą.

– Apgavai mane, Edmundai. Ir man nepatinka likti kvailės vietoje.

Bet jaunuolis jau nuėjo pasisveikinti su atvykusiaisiais. Ji dėbtelėjo į vyrą.

Šiam jos įniršis atrodė labai juokingas.

– Nedėbčiodiok į mane, brangioji. Aš jų nekviečiau. Pati pakviete. Pripažink, tikra gražuolė.

Bent jau tai buvo tiesa. Sofija dar niekada neatrodė tokia žavi.

Daugiau jie nieko nespėjo pasakyti, nes priėjo Trenčardai. Pirmoji prašneko Ana:

– Kokia jūs maloni, hercogiene.

– Ką jūs, ponია Trenčard. Kiek suprantu, tai jūs labai maloni mano sūnėnui.

– Visada miela matyti lordą Belasį.

Anos pasirinkimas buvo protingas. Apsivilkusi mėlynu šilku atrodė oriai, Elis surado nėrinių apkraštėliams. Deimantai gal ir nebuvo tokie prabangūs kaip daugelio esančių menėje, bet visiškai derėjo.

Hercogienė pajuto, kad įniršis šiek tiek atlėjo.

– Jauniems vyrams nelengva taip toli nuo namų, – visai maloniai pasakė.

Džeimsas staiga suabejojo, ar tikrai į hercogienę reikia kreiptis *Jūsų malonybe*. Nors žmonai prašnekus niekas neįsižeidė, vis tiek dvejojo. Prasižiojo...

– Vaje, pats Burtininkas. – Ričmondas labai džiaugsmingai nušvito. Jei ir nustebo savo svetainėje išvydęs prekeivį, to niekaip neparodė. – Prisimenate, kaip kūrėme planus, ką daryti, jei rezervas bus pašauktas prie ginklų?

– Puikiai prisimenu, Jūsų... jūsų tvarkaraštį. Hercoge.

Paskutinį žodį Džeimsas ištarė visai atskirai, lyg tas neturėtų nieko bendra su likusiu pokalbiu. Pasijuto lyg staiga įmetęs akmenuką į tykų tvenkinį. Iš visų pusių kelias akimirkas jį apsiautė nejaukumo raibuliai. Bet švelnus Anos šypsnyis ir linktelėjimas nuramino ir – visa laimė – niekas kitas, regis, nesutriko.

Vėl įsiterpė Ana:

– Ar galėčiau pristatyti savo dukrą Sofiją?

Sofija tūptelėjo prieš hercogienę, ši nužvelgė ją nuo galvos iki kojų, lyg pirkdama vakarienei elnienos kumpį, nors to, savaime suprantama, niekada nedarydavo. Matė, kad mergina daili, savotiškai grakšti, bet vos žvilgtelėjusi į tėvą vėl kuo aiškiausiai prisiminė, kad apie tai negali būti nė kalbos. Ėmė siaubas nuo minties, kad sesuo sužinos apie šį vakarą ir apkaltins ją juos skatinant. Bet juk Edmundas tikrai ne rimtai? Protingas vaikinai, dėl jo niekad nėra buvę jokių nemalonumų.

– Panele Trenčard, gal leistumėte palydėti jus į pokylių menę?

Edmundas stengėsi pasisiūlyti šaltai, bet tetos neapgavo – per daug šiame pasaulyje mačiusi, kad toks nevykusiai demonstruojamas abejingumas ją suklaidintų. Hercogienei net širdis į kulnus nukrito pamačius, kaip mergina įsikibo jam į parankę ir jiedu nuėjo sykiu, pakuždomis šnekučiuodamiesi, lyg jau vienas kitam priklausytų.

– Majoras Tomas Harisas.

Dailus jaunuolis nusilenkė šeimininkams, o Edmundas jam šūktelėjo:

– Harisai! Nesitikėjau tavęs čia išvysti.

– Juk reikia pasismaginti, – pasakė jaunas karininkas, šypsodamasis Sofijai; ši nusijuokė, lyg visiems būtų visiškai įprasta būti vienoje draugijoje.

Tuomet jiedu su Edmundu pasuko menės link, stebimi nerimaujančios tetos. Teko pripažinti, kad pora daili: šviesiaplaukė gražuolė Sofija atrodė dar gražesnė greta tamsių Edmundo garbanų ir kampuotų bruožų, o jo kieta burna virš smakro su duobute šypsojosi. Hercogienė pažvelgė į vyrą. Abu suprato, kad padėtis beveik nevaldoma. Galbūt jau ir visai nevaldoma.

– Ponas Džeimsas Vederbernas-Vebsteris su ledi Franses, – paskelbė liokajus, ir hercogas nuėjo pasitikti svečių.

– Ledi Franses, kaip žavingai jūs atrodote.

Jis pastebėjo, kad žmona susirūpinusi žvelgia įsimylėjėliams įkandin. Juk Ričmondai tikrai daugiau niekaip negali įsikišti? Bet hercogas matė rūpestį žmonos veide ir palinko prie jos.

– Vėliau su juo pasišnekėsiu. Viską supras. Iki šiol visada suprasdavo.

Ji linktelėjo. Taip reikia ir daryti. Išsiaiškinti vėliau, kai puota baigsis, merginos nebebus. Prie durų kilo šurmulyš, skambus liokajaus balsas pranešė:

– Jo karališkoji didenybė Oranijos princas.

Malonios išvaizdos jaunuolis prisiartino prie šeimininkų, ir hercogienė, tiesi it styga, žemai karališkai pritūpė.

Velingtono hercogas atvyko prieš patį vidurnaktį, bet pasirodė visai ramiai. Begaliniam Džeimso Trenčardo džiaugsmui, hercogas apsižvalgė ir, pastebėjęs jį, prisiartino.

– Ką šįvakar čia veikia Burtininkas?

– Jos malonybė mus pakvietė.

– Tikrai? Kaip gražu. Ar vakaras malonus?

Džeimsas linktelėjo.

– O taip, Jūsų kilnybe. Bet labai daug kalbama apie artėjantį Bonapartą.

– Nejaugi, kad jį kur? O ar ši žavi būtybė – ponija Trenčard?

Jis neabejotinai puikiai tvardėsi.

Kreiptis į jį *hercoge* nedrįso net šaltakraujė Ana.

– Jūsų malonybės ramybė labai guodžia.

– Taip ir turi būti. – Jis švelniai nusijuokė ir atsigręžė į šalia stovėjusį karininką. – Ponsonbi, ar pažįsti Burtininką?

– Žinoma, hercoge. Nemažai laiko esu praleidęs už pono Trenčardo kabineto durų, laukdamas, kada galėsiu įeiti ir maldauti padėti mano vyrams. – Bet šyptelėjo.

– Ponia Trenčard, ar galėčiau pristatyti serą Viljamą Ponsonbį? Ponsonbi, čia Burtininko žmona.

Ponsonbis linktelėjo.

– Tikiuosi, jums jis malonesnis negu man.

Ji irgi šyptelėjo, bet nespėjus atsakyti prie jų priėjo Ričmondų dukra Džordžiana.

– Visa menė mala liežuviais.

Velingtonas niauriai linktelėjo.

– Girdėjau.

– Bet ar tai tiesa?

Džordžiana Lenoks buvo daili mergina, tiesaus, atviro veido; matant jos nerimą, klausimas atrodė dar nuoširdesnis, o virš visų pakibusi grėsmė – dar tikresnė.

Pirmą sykį hercogas beveik rūsčiai pažvelgė jai į pakeltas akis.

– Deja, taip, ledi Džordžiana. Panašu, kad ryt išjojau.

– Koks siaubas.

Ji nusigręžė į poras, besisukančias šokių aikštelėje, daugumą jaunuolių – išėiginėmis uniformomis, plepėjosi ir kvatojosi su merginomis. Kiek iš jų liks gyvi po artėjančio mūšio?

– Kokia sunki jūsų našta. – Ana Trenčard taip pat žvelgė į vyrus. Atsiduso. – Kai kurie iš šių jaunuolių artimiausiomis dienomis žus, ir jei norime laimėti karą, net jūs negalite to išvengti. Nepavydžiu jums.

Velingtonas netgi maloniai nustebo, girdėdamas šitaip kalbant savo tiekėjo žmoną, apie kurią ligi šio vakaro nė nepagalvodavo. Ne visi supranta, kad karas – ne vien šlovė.

– Ačiū, kad taip galvojate, ponია.

Tą akimirką juos pertraukė dvidešimt dūdmaišių, šokėjai išsilakstė iš aikštelės, užleisdami vietą Gordonų kalniečių pulkui. Tai buvo hercogienės *coup de théâtre*^{*}, kurio ji išmeldė iš jų vyresniojo karininko, apeliuodama į Gordonų kraują. Kadangi prieš dvidešimt metų kalniečius pirmą sykį surinko jos velionis tėvas, vadas nelabai galėjo atsisakyti ir turėjo su malonumu patenkinti hercogienės prašymą. Istorija nutyli tikrąją jo nuomonę apie tai, kad teko paskolinti vyrus pagrindiniam pasirodymui puotoje, kuri vyko mūšio, nulemsiančio Europos ateitį, išvakarėse. Šiaip ar taip, susirinkusiems škotams jų pasirodymas paglostė širdį, o kaimynus anglus pralinksmino, bet užsieniečiai atvirai pakraupo. Ana Trenčard pastebėjo, kaip Oranijos princas klausiamai žvelgė į adjutantą, net susiraukęs nuo triukšmo. Bet vyrai ėmė šokti, netrukus šokio aistra ir galia įveikė abejones, uždegė draugiją, kol net persigandę seni vokiečių princai įsitraukė, valiuodami ir plodami katučių.

Ana atsigręžė į vyrą.

– Atrodo taip žiauru, kad dar mėnesiui nesibaigus jiems teks grumtis su priešais.

– Mėnesiui? – Džeimsas karčiai nusijuokė. – Greičiau jau savaitei.

Vos jam spėjus tai ištarti, prasivėrė durys ir į menę įlėkė jaunas karininkas, nepasivarginęs nė dumblinų batų nusivalyti, ieškodamas savo vado Oranijos princo. Suradęs nusilenkė, padavė voką – šis tuojuo patraukė visos draugijos dėmesį. Princas linktelėjo, atsistojo ir priėjo prie hercogo. Padavė jam žinią, bet hercogas neskaitęs įsikišo ją liemenės kišenėn: liokajus paskelbė patiekiant užkandžius.

Ana nusišypsojo, nors nujautė kažką negera.

* Dramatiškas įvykių posūkis, paprastai pjesėje. (Pranc.)